

ДО ПИТАННЯ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ БОЙОВОГО ДОСВІДУ В НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України з 2022 року кардинально змінила вимоги до підготовки майбутніх офіцерів. Сучасний характер війни, що характеризується високою маневреністю, широким застосуванням безпілотних систем, засобів радіоелектронної боротьби, інтенсивною артилерійською складовою та необхідністю ухвалення рішень в умовах невизначеності, поставив перед вищими військовими навчальними закладами нові завдання. Одним із ключових напрямів модернізації стало впровадження бойового досвіду — інтеграції реального бойового досвіду, кейсів із зони бойових дій, післябоевих розборів, сценарних симуляцій та практик фронтових підрозділів безпосередньо у зміст навчальних дисциплін.

Проблема, на яку спрямована ця доповідь, полягає у розриві між традиційною військовою освітою та реальним досвідом війни, який змінюється набагато швидше, ніж навчальні програми. Відповідно до досліджень, ефективність підготовки курсантів значно зростає внаслідок інтеграції оперативного досвіду, аналізу бойових дій і використання сучасних тренажерних комплексів. Стандарти НАТО також передбачають систематичне включення бойового досвіду у навчальний процес як частину адаптивної військової освіти.

Поняття «бойового досвіду» означає створення таких умов навчання, у яких курсанти працюють із матеріалами реальних операцій, стикаються з максимально наближеними до бойових ситуаціями, відпрацьовують дії у змодельованому середовищі та аналізують рішення командирів у реальних операціях. Впровадження бойового досвіду дозволяє поєднати теоретичну,

тактичну, психологічну та технічну підготовку, формуючи комплекс компетентностей сучасного офіцера.

Наукові праці провідних українських дослідників свідчать про переваги інтеграції бойового досвіду. В експериментальних групах було зафіксовано зростання професійної готовності за функціональним, психологічним і рефлексивним компонентами. Це пояснюється тим, що реальні бойові кейси підвищують мотивацію, покращують навички прийняття рішень і навчають працювати в умовах невизначеності.

Впровадження бойового досвіду передбачає модернізацію змісту навчальних дисциплін, зокрема таких як «Вогнева підготовка», «Тактика», «Бойове застосування підрозділів», «Озброєння та військова техніка». Нові теми мають включати аналіз сучасного бою, роль безпілотних систем, протидію РЕБ, особливості бою в місті, логіку маневру малих груп, тощо. Також важливо впроваджувати VR- та AR-симуляції.

Практичний компонент неможливий без залучення ветеранів і діючих військовослужбовців. Їхній досвід має стати частиною лекцій, семінарів і практичних занять. Також важливою є робота з післябоевими звітами та бойовими інтерв'ю.

Специфіка українсько-російської війни вимагає включення тем, пов'язаних із безпілотними системами, високоточною зброєю, маскуванням, інформаційною боротьбою. Особливу увагу слід приділяти розвитку когнітивної та психологічної стійкості майбутніх офіцерів.

Водночас існують виклики: психологічне навантаження, потреба в сучасній матеріально-технічній базі, необхідність спеціальної підготовки викладачів, забезпечення режиму досвіду до бойових матеріалів.

Отже, впровадження бойового досвіду є критично важливим для підготовки сучасного офіцера. У короткостроковій перспективі варто запровадити пілотні модулі, у середньостроковій — переглянути стандарти освіти, у довгостроковій — створити адаптивну систему військової освіти, що постійно оновлюється відповідно до досвіду війни.

Список використаних джерел:

1. Problems and ways to improve military education in Ukraine during the Russian-Ukrainian war. ResearchGate, 2024.
2. The Pedagogical Prospects for the Military Education in Ukraine in the contemporary threats caused by Russia's armed aggression. TheMilitaryScience, 2023.
3. The Impact of War on the Ukraine Military Education System: Moving Forward, War and Peace. Connections Quarterly Journal, 2023–2024.
4. Verbovenko O. Rationale for the Need to Improve the Mechanism of State Regulation of Military Education in the Armed Forces of Ukraine. Честь і закон, № 1 (88), 2024.
5. Kapliaa O. et al. Advancing Ukrainian Education in Times of Military Conflict. ІІТНА, 2024.
6. War and Education. Cedoss, 2023.